

אור לאורים

למוד יומי סביב הנרות
למשפחת החמ"ד

הפיקוח על רבני החמ"ד מאחלים

חַנוּכָה שִׂמְחָה

לכלל רבני מחנכי ותלמידי החמ"ד
די בכל אתר ואתר.

שאור ימי החנוכה
ילוו אתכם למשך השנה כולה.

ומי שעשה ניסים לחשמונאים יעשה לנו
ניסים ונפלאות ונזכה לנצחון ישראל,
החלמה לפצועים והחזרת כל החטופים
במהרה לביתם בריאים ושלמים.

הרב עותניאל מנצור

מפקח ארצי לרבני בתי הספר בחמ"ד

לתלמידי ומשפחות החמ"ד, שלום רב!

באחד מימי החנוכה הדליק הרב יהודה צדקה את החנוכייה שהציב בפתח ביתו בשכונת בית ישראל שבירושלים. בחצר הבית שיחקו באותה שעה כמה מילדי השכונה בכדורגל ומבלי משים בעט אחד מהם בכדור חזק כל כך עד שפגע בחנוכייה. החנוכייה נפלה, הנרות כבו והשמן נשפך על הקרקע.

נבהל הילד ורץ לביתו לספר לאביו על התקרית המביכה. יצאו השניים אל הרב צדקה להתנצל. כשהגיעו, סיפר הילד בחשש את מה שאירע וציפה לגערה.

להפתעתו הושיב אותו הרב צדקה לידו, הציע לו ממתק, והסביר לו במאור פנים את משמעותה של הדלקת הנרות בחנוכה, ואף הזמין אותו להדליק עימו נרות למחרת.

לפני שיצאו אמר האב: "כבוד הרב, חשבתי שתגער בילד על שהפיל את החנוכייה."

השיב לו הרב צדקה: "אם כך חשבת, הרי שלא הבנת את 'בית הלל' שאמרו 'מוסיף והולך'. הכול - במאור פנים." (מתוך אתר "אגדה - בית סיפורי העם היהודי").

חג החנוכה נקרא גם "חג האורים", חג שעניינו הוא להרבות אור. בחג זה אנו מדליקים בכל יום עוד נר, נוסף על מה שהדלקנו אתמול, וכך לא רק ממשיכים את האור שדלק, אלא מגדילים אותו, ומאירים יותר את העולם.

הרב חיים דרוקמן זצ"ל, שבחג החנוכה ימלאו שנתיים לפטירתו, היה נוהג לומר: "את החושך לא מגרשים במקלות, את החושך מגרשים בלהדליק אור". כאשר אנו רוצים לנצח את הרע, עלינו להתמקד בהוספת אור, במיקוד על החיובי שבמציאות - ובהגדלתו.

חוברת זו שלפניכם נכתבה והופקה על ידי הפיקוח על רבני החמ"ד, ביוזמתו של הרב עמיחי נחשוני, רב ביה"ס חמ"ד 'נווה שרון' בנתיבות וחמ"ד 'עיר היין' באשקלון - על מנת להוסיף אור בעולם, אור של תורה באהבה בימי החנוכה.

החוברת מסודרת על פי ימי החג, ומחולקת למדורים שונים - מגילת אנטיוכוס, אמרות חכמי ישראל לדורותיהם על חנוכה ועל אור, ומדור הרמב"ם היומי על החג לאור הרמב"ם.

אנו ממליצים לקרוא בחוברת זו יחדיו סביב הנרות הדולקים, להתמלא באור ולהגדיל תורה למען ניצחון ישראל בכל המערכות!

בברכת חג חנוכה שמח ומאיר,

הרב עותניאל מנצור.

מגילת אנטיוכוס

וְהִי בִימֵי אַנְטִיּוֹכֹס מֶלֶךְ יוֹן מֶלֶךְ גָּדוֹל וְחָזֵק הָיָה וְתַקִּיף בְּמִמְשָׁלְתּוֹ וְכָל־הַמְּלָכִים יִשְׁמְעוּ לוֹ: וְהוּא כָּבֵשׂ מְדִינוֹת רַבּוֹת וּמְלָכִים חֲזָקִים וְהַחְרִיב טִירוֹתָם וְהִכְלִיחָם שָׂרָף בָּאֵשׁ וְאֲנָשִׂיהֶם בְּבֵית הָאֲסוּרִים אָסֵר: (מִימֵי אֶלְפַסְנָדְרוֹס הַמֶּלֶךְ לֹא קָם מֶלֶךְ כְּמֹהוּ בְּכָל־עֵבֶר הַנֶּהָר:) וְהוּא בָּנָה מְדִינָה גְדוֹלָה עַל־חוּף הַיָּם לְהִיּוֹת לוֹ לְבֵית מְלָכוֹת וַיִּקְרָאֶלָּהּ מְדִינַת אַנְטִיּוֹכְיָא עַל־שְׁמוֹ: וְגַם בָּגְרִיס מִשְׁנֵהוּ בָּנָה מְדִינָה אַחֶרֶת לְנִגְדָּה וַיִּקְרָאֶלָּהּ בָּגְרִיס עַל־שְׁמוֹ וְכֵן שְׁמוֹתָן עַד הַיּוֹם הַזֶּה: בְּשָׁנַת עֶשְׂרִים וְשָׁלוֹשׁ שָׁנִים לְמָלְכוֹ הִיא שְׁנַת מְאֵתִים וְשָׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים לְבִנְיָן בֵּית הָאֱלֹהִים שֵׁם פְּנִי לְעֵלוֹת לִירוּשָׁלַיִם: וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לְשָׂרְיָו הֲלֹא יִדְעֵתֶם כִּי יֵשׁ עִם הַיְהוּדָיִם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם בִּינְיָנוּ: יֵאלֹהֵינוּ אֵינָם מְקַרְיָבִים וְדַתֵּנוּ אֵינָם עוֹשִׂים וְדַתֵּי הַמֶּלֶךְ עוֹזְבִים לַעֲשׂוֹת דָּתָם: וְגַם הֵם מִיַּחְלָיִם לְיִום שְׁבָרוֹן הַמְּלָכִים וְהַשְׁלִטוֹנִים וְאֹמְרִים מִתִּי יְמֶלֶךְ עָלֵינוּ מִלְּפָנֵינוּ וְנִשְׁלוּט בָּיָם וּבִיבְשָׁה וְכָל־הָעוֹלָם יִצְתָן בְּיַדֵּנוּ: אֵין כְּבוֹד לְמְלָכוֹת לְהַנִּיחַ אֶלָּה עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: עֵתָה בּוֹאוּ וְנַעֲלֶה עֲלֵיהֶם וְנַבְטֵל מֵהֶם אֶת־הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַתְתֶּם שֶׁבַת רֵאשִׁיחוֹדֵשׁ וּמִיָּלָה: וַיִּיטֵב הַדָּבָר בְּעֵינֵי כָּל־חֵילוֹ:

פיוט/שיר לחנוכה

סרקו את הברקוד
האזנה נעימה

פניני חנוכה

רבי נחמן מברסלב

על ידי מצות נר חנוכה מאיר כבוד השם
יתברך ונתעלה ונתגדל כבודו בעולם
ומעוררין הרחוקים לשוב לשם יתברך"
(רבי נחמן מברסלב)

על המלחמות - ועל השלטון!

"בבית שני, כשפולכו יון, גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם, ולא הניחו אותם לעסק בתורה ובמצוות..." כך פותח רבי משה בן מימון, הרמב"ם, את הלכות חנוכה בחיבורו "משנה תורה".

הרמב"ם מרחיב ומתאר את מעשי הרשעות והטומאה של היוונים, שפגעו בעם ישראל, בגופם - ובתורתם. היוונים פרצו להיכל וטמאו מכל הבא ליד - כל מה שיכלו. "עד שרחם עליהן אלהי אבותינו והושיעם מידם - וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם". מרד החשמונאים, שהתחילו מתתיהו בן יוחנן הכהן הגדול וחמשת בניו שיצאו איתו למלחמה נגד מלכות יון - הצליח! לאחר הניצחון, מינו החשמונאים מלך מהם - והשלטון בארץ חזר לעם ישראל למשך יותר מ-200 שנה! (עד החורבן השני).

בחנוכה אנו מודים לה' על הניצחון של החשמונאים על היוונים, ניצחון שהציל את ישראל והביא עצמאות ושלטון יהודי בארץ ישראל אחרי שנים רבות!

המשירים ללמוד
גם בחופש

הפרק היומית ברמב"ם היומית:

הלכות פרה אדומה ט'

מגילת אנטיוכוס

באותה שעה קם אנטיוכס המלך וישלח את־ניקנור משנהו בחיל גדול ועם רב ויבא לעיר יהודה לירושלים: ויהרוג בה הרג רב ויבן במה בבית המקדש במקום אשר אמר אלהי ישראל לעבדיו הנביאים שם אשפן שכניתי לעולם: במקום ההוא שחטו את־החזיר ויביאו את־דמו לעזרת הקדש: ובהיות זה כאשר שמע יוחנן בן־מתתיה כהן גדול כי זה המעשה נעשה נמלא קצף וחמה וזיו פניו נשתנה וינועץ בלבו מה־שיוכל לעשות על־זה: ואז יוחנן בן־מתתיה עשה לו חרב שתי זרות ארפה וזרת אחת רחבה תחת בגדיו עטופה: ויבוא לירושלים ויעמד בשער המלך ויקרא לשוערים ויאמר להם אני יוחנן בן־מתתיה באתי לבוא לפני ניקנור: ואז באו השוערים והשומרים ויאמרו לו הפהן הגדול שלי־היהודים עומד בפתח וינין ניקנור ויאמר להם בוא יבוא:

פיוט/שיר לחנוכה

סרקו את הברקוד
האזנה נעימה

פניני חנוכה

הרב מרדכי אליהו

"על ידי הדלקת נר מצווה, הנר של חנוכה, זוכים לאור תורה, שמעט אור דוחה הרבה חושך"
(הרב מרדכי אליהו זצ"ל)

ניצחון גשמי - וניצחון רוחני!

לאחר שעם ישראל ניצחו את היוונים, הם הלכו לבית המקדש, שם הצליחו למצוא פך שמן אחד טהור, שהשמן בו הספיק לשמונה ימים באופן ניסי - כמו שכולנו יודעים.

הרמב"ם מתאר זאת כך: "וּכְשֶׁגָּבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל אוֹיְבֵיהֶם וְאָבְדוּם - בְּחַמְשָׁה וְעֶשְׂרִים בְּחֹדֶשׁ כִּסְלוֹ הָיָה, וְנִכְנְסוּ לַהֵיכַל וְלֹא מָצְאוּ שָׁמֶן טָהוֹר אֲלָא פֶךְ אֶחָד, וְלֹא הָיָה בוֹ לְהַדְלִיק אֲלָא יוֹם אֶחָד בְּלַבָּד, וְהַדְלִיקוּ מִמֶּנּוּ יָרוֹת הַמַּעֲרָכָה שְׁמוֹנֶה יָמִים, עַד שֶׁכָּתְשׁוּ זֵיתִים וְהוֹצִיאוּ שָׁמֶן טָהוֹר".

אם מתבוננים בדברי הרמב"ם, שמים לב ששני דברים קרו בכ"ה כסלו: 1. החשמונאים נצחו 2. נכנסו למקדש ומצאו את פך השמן. כלומר, לאחר הניצחון על האויבים, עם ישראל לא הולך לחגוג או לנוח - אלא דבר ראשון דואג להרמת קומת הרוח, לחידוש עבודת ה' בבית המקדש.

בחג החנוכה בו אנו מדליקים את הנרות במשך ימי החג, לזכר המנורה שדלקה שמונה ימים, חשוב שנזכור לא רק את הניצחון, אלא את מטרתו: עבודת ה'.

אנו, העם היהודי, לא חוגגים רק את הניצחון הפיזי על האויבים, אלא גם ובעיקר את הניצחון הרוחני, את היכולת שלנו לעבוד את ה' - מתוך הניצחון הגשמי!

הפרק היומי ברמב"ם היומי:

הלכות פרה אדומה י'

המשירים ללמוד
גם בחופש

מגילת אנטיוכוס

וְאִזְ יוֹחָנָן הוֹבֵא לִפְנֵי נִיקָנוֹר וַיַּעַן נִיקָנוֹר וַיֹּאמֶר לְיוֹחָנָן אַתָּה הוּא אֶחָד מִזֵּהמוֹרְדִים
 אֲשֶׁר מָרְדוּ בַּמֶּלֶךְ וְאִינָם רוֹצִים בְּשָׁלוֹם מַלְכוּתוֹ: וַיַּעַן יוֹחָנָן לִפְנֵי נִיקָנוֹר וַיֹּאמֶר
 אֲדוֹנָי אֲנִי הוּא עֲנֶהָ בְּאֵתִי לִפְנֵיהָ אֲשֶׁר תִּרְצָה אַעֲשֶׂה: וַיַּעַן נִיקָנוֹר וַיֹּאמֶר לְיוֹחָנָן
 אִם כְּרָצוֹנִי אַתָּה עוֹשֶׂה קַח חֲזִיר וּשְׁחַטְהוּ עַל־הַבְּמָה וְתִלְבַּשׁ בְּגָדֵי מַלְכוּת וְתִרְפַּב
 עַל־סוּס הַמֶּלֶךְ וּכְאֶחָד מֵאוֹהֲבֵי הַמֶּלֶךְ תִּהְיֶה: וּכְאֲשֶׁר שָׁמַע יוֹחָנָן הָשִׁיבוּ דְבַר אֲדוֹנָי
 אֲנִי יָרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל פֶּן־יִשְׁמְעוּ כִּי עֲשִׂיתִי כֵן וַיִּסְקְלוּנִי בְּאַבְנִים: עֲתָה יֵצֵא כָּל־אִישׁ
 מִלְּפָנֶיהָ פֶּן יוֹדִיעוּם. אִזְ נִיקָנוֹר הוֹצִיא מִלְּפָנָיו כָּל־אִישׁ: בָּעֵת הַהִיא נָשָׂא יוֹחָנָן בֶּן־
 מִתְתִּיָה עֵינָיו לְשָׁמַיִם וְתַקַּן תְּפִלָּתוֹ לִפְנֵי אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי אֲבָרְכֶם
 יִצְחָק וַיַּעֲקֹב אֱלֹהֵי נַתָּנוּ בְּיָדֵי: בְּאוֹתָהּ שָׁעָה פָּסַע עָלָיו שְׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת וַיִּתְקַע הַחֶרֶב
 בְּלִבּוֹ וַיִּשְׁלַף אוֹתוֹ חָלָל בְּעֶזְרַת הַקּוֹדֵשׁ: לִפְנֵי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם. עֲנֶה יוֹחָנָן וַאֲמַר אֱלֹהֵי
 לֹא תִשִּׁים עָלַי חֲטָא כִּי הִרְגַּתִּיו בַּקֹּדֶשׁ עֲתָה כֵּן תִּתֵּן אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר בָּאוּ עִמּוֹ
 לְהַצֵּר לְיִהוּדָה וּלְיִירוּשָׁלַיִם:

פיוט/שיר לחנוכה

סרקו את הברקוד
האזנה נעימה

פניני חנוכה

הרבי מליובאוויטש

הכוח של יהודי בודד, נר בודד, להאיר את החושך הכבד שברחובה של עיר, נובע מהברכה שמברך "להדליק נר חנוכה" קדושתו של הקב"ה הטבועה ביהודי, היא זו שנותנת לו את כח ההארה הבלתי מוגבלת" (הרבי מליובאוויטש)

אור בעיניים

כאשר אנו באים להדליק נרות חנוכה, כמו בכל מצוה - אנו מברכים. ביום הראשון אנו מברכים שלוש ברכות: "להדליק נר שלחנוכה", "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה" ו"שהחיינו". החל מהיום השני, אנו מברכים את שתי הברכות הראשונות, ללא ברכת "שהחיינו".

אבל, בנוסף לברכות שעל המדליק את הנרות לברך, יש עוד דין מיוחד. אומר הרמב"ם: "וְכָל הָרוּאֵה אוֹתָהּ, מְבָרֵךְ שְׁתֵּי: 'שֶׁעָשָׂה נִסִּים' וְ'שֶׁחַיֵּינוּ' וכו'. וּבְשָׂאֵר הַלֵּילוֹת... וְהָרוּאֵה מְבָרֵךְ אַחַת". כלומר, מעבר לחיוב הברכה שעל המדליק, יש חיוב ברכה על מי שרואה את הנרות - למרות שלא הוא זה שהדליק אותם! (הלכה למעשה השו"ע פסק שרק מי שלא מדליק מברך).

דין זה הוא ייחודי למצות הדלקת נרות החנוכה, שגם אם אדם לא עשה בעצמו את המצוה - הוא מברך עליה.

אפשר להבין מכך עד כמה עניין הראיה בחנוכה מרכזי וקריטי. חנוכה הוא חג של שמחה והודאה לה' על הטוב שעשה עימנו, כמו שנראה בימים הקרובים. אך, כדי לשמוח ולהודות באמת לה' - חייבים להתבונן בטובו. אדם שמתכל על העולם בעין לא טובה, לא משנה כמה טוב יקרה איתו - הוא יתמקד ברע, וגם את הטוב שנעשה איתו יפרש לשלילה. אך, אדם שמתבונן על העולם בעין טובה, ומחפש לראות את טוב ה' - ימצא אותו, ובגדול!

המשירים ללמוד
גם בחופש

הפרק היומי ברמב"ם היומי:

הלכות פרה אדומה י"א

מגילת אנטיוכוס

אז יצא יוחנן בן־מתתיה ביום ההוא וילחם בעמים ויהרג בהם הרג רב: מספר ההרוגים אשר הרג ביום ההוא שבע (מאות ושנים ושבעים) אלף אשר היו הורגים אלה לאלה: בשבבו בנה עמוד על־שמו ויקרא־לו מכבי ממית החזקים: ויהי כאשר שמע אנטיוכוס המלך כי נהרג ניקנור משנהו צר לו מאד וישלח להביא לו בגרים הרשע המטעה את־עמו: ויען אנטיוכוס ויאמר לבגרים הלא ידעת אמ־לא שמעת אשר־עשו לי בני ישראל הרגו חילי ויבזו מחנותי ושרי: עתה על ממוניכם אתם בוטחים או בתיכם לכם הם. באו ונעלה עליהם ונבטל מהם הברית אשר פרת להם אלהיהם שבת ראש־חדש ומילה: אז בגרים הרשע וכל־מחנותיו באו לירושלים ויהרג בהם הרג רב ויגזר בה גזרה גמורה על־שבת ראש־חדש ומילה: בהיות זה כאשר היה דבר המלך נחפו מצאו איש אשר־מל בנו ויביאו האיש ואשתו ויתלו אותם כנגד הילד: וגם אשה אשר ילדה בן אחרים בבעלה ותמל אותו לשמונה ימים ותעל על־חומת ירושלים ובנה מהול בידה: ותען ותאמר לה אומרים בגרים הרשע אתם חושבים לבטל מאתנו הברית אשר פרת עמנו ברית אבותינו לא־נבטל ממנו שבת ראש־חדש ומילה מבני בנינו לא יוסר: ותפל בנה לארץ ותיפול אחריו וימותו שניהם כאחד ורבים מבני ישראל אשר היו עושים בן בימים ההם ולא שנו ברית אבותם:

פיוט/שיר לחנוכה

סרקו את הברקוד
האזנה נעימה

פניני חנוכה

הרב אברהם אלקנה שפירא

"מהות חג החנוכה היא ניצחון התורה ובני התורה על מלכות יוון, שביקשה לעקור את יסוד התורה ואת הקשר בין התורה לישראל"
(הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא)

שמן, פתילות - והרבה שמחה והודאה!

אז מה עושים בחנוכה? מה זאת אומרת? מדליקים נרות!
נכון, אבל יש עוד משהו שחשוב מאוד לעשות.

כשהרמב"ם מתאר את קביעת חג החנוכה על ידי חכמים, הוא לא אומר רק שהם תיקנו להדליק נרות, אלא מוסיף שלוש מילים לפני כן, מילים שמתארות את אורת החג: "וּמְפִנֵי זֶה הַתְּקִינוּ הַחֲכָמִים שְׂפָאוֹתוֹ הַדָּוָר שֶׁיְהִיוּ שְׂמוֹנֶת הַיָּמִים הָאֵלֶּיךָ... יָמֵי שְׂמֵחָה וְהַלֵּל"

להדליק נרות זה חשוב מאוד - אבל זה לא הכל. חשוב לא פחות מכך להשקיע באירת החג! לשמוח, לשמוח על כל הטוב שעשה ה' עם אבותינו, ולשמוח על כל הטוב שעשה ועושה ה' איתנו - כיום! לכל אחד מאיתנו יש המון דברים לשמוח עליהם, וכמו שראינו אתמול, צריך רק לפתוח את העיניים ולהסתכל מסביב - ולראות את כל הטוב!

כמו שכבר אמרנו, בחג החנוכה חשוב מאוד להודות ולהלל לה' על כל הטוב, ואת זה נראה מחר. אבל הבסיס להודאה היא השמחה. כמו שראינו שהבסיס לשמחה היא להסתכל על החיים שלנו בעין טובה שרואה את הטוב, כך הבסיס להודאה היא שמחה על כל הטוב שה' נתן לנו - מתוך אהבתו אותנו!

מגילת אנטיוכוס

בזמן ההוא אמרו בני ישראל אלה לאלה באו ונלך ונשבות במערה פן נחלל את יום השבת וילשינו אותם לפני בגרים: אז בגרים הרשע שלח אנשים חלוצים ויבאו וישבו על פי המערה ויאמרו אליהם יהודים צאו אלינו אכלו מלחמנו ושתו מייננו ומעשינו תהיו עושים: ויענו בני ישראל ויאמרו אלה לאלה זוכרים אנחנו אשר צונו יי עליהר סיני ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך וביום השביעי תשבות עתה טוב לנו אשר נמות במערה מאשר נחלל את יום השבת: בהיות זה פאשר לא יצאו אליהם היהודים ויבאו עצים וישרפו על פי המערה וימותו כאלף איש ואישה: אחרי כן יצאו חמשה בני מתתיה יוחנן וארבעה אחיו וילחמו בעמים ויהרגו בהם הרג רב ויגרשום לאיי הים פי בטחו באלהי השמים: אז בגרים הרשע נכנס בספינה אחת וינס אל אנטיוכוס המלך ועמו אנשים פליטי חרב: ויען בגרים ויאמר לאנטיוכוס המלך אתה המלך שמת צווי לבטל מן היהודים שבת ראש חודש ומילה מרמה גדולה ומרד בתוכה: אשר אם ילכו כל העמים והאמות והלשונות לא יוכלו לחמשה בני מתתיהו מאריות הם חזקים ומנשרים הם קלים ומדבים הם ממהרים: עתה המלך עצתי תיטב עליך ולא תלחם באנשים מעט כי אם תלחם בהם ותבוש בעיני כל המלכים: לכן כתוב ושלח ספרים בכל מדינות מלכותך ויבאו שרי החילות ולא ישאר מהם אחד וגם פילים מלפשים שריונים יהיו עמהם:

פיוט/שיר לחנוכה

סרקו את הברקוד
האזנה נעימה

פניני חנוכה

הרב אברהם יצחק הכהן קוק

"הברק האלהי שבנשמת החשמונאים נתפוצץ לנצוצות, כשיתקבצו לאבוקה אחת, ישוב להגלות" (הרב אברהם יצחק הכהן קוק, מגד ירחים).

בואו ונהלל! פינת הרמב"ם היומי

כמו שראינו, מעבר למצוות הדלקת נר חנוכה, עלינו לשמוח בניסים שעשה ה' עם אבותינו ועימנו. אך, לא מספיק רק לשמוח, אלא חשוב להודות לה' מתוך שמחה זו. וכמו שאומר הרמב"ם: "ימי שמחה - והלל". (הלל = הודאה ותשבחות).

ואיך אנו מודים לה? אומר הרמב"ם: "כָּל יוֹם וְיוֹם מְשֻׁמְנֵת הַיָּמִים הָאֵלֹּו גּוֹמְרִין אֶת הַהֲלֵל". ההלל היא התפילה הנאמרת מיד לאחר תפילת עמידה, המורכבת ממזמורי תהילים בהם אנו מודים לה' ומשבחים אותו. (זאת, כמובן, מעבר להודאה האישית בשפה שלנו שהיא תמיד טובה וחשובה).

אם נסתכל על לשון הרמב"ם, נראה שהוא לא כתב: "קוראין את ההלל", אלא "גומרין את ההלל". מדוע?

את תפילת ההלל תיקנו חכמים ("סופרים") לאומרה בחלק מהמועדים: חג סוכות וחול המועד סוכות, כל ימי החנוכה, חג ראשון של פסח ובחג השבועות. לגבי ראשי חודשים, חול המועד של פסח ואחרון של פסח - לא מדובר במצוה מדרבנן, אלא במנהג. לכן, קוראים את ההלל בדילוג של חלק מהמזמורים, ולא את כולה.

לסיכום, יש שני דרכים לקריאת ההלל: "הלל שלם" - הלל שקוראים ("גומרין") את כולה, ו"חצי הלל/הלל חסר" - הלל שקוראים אותה בדילוג של חלק מהמזמורים.

בבתי כנסת רבים נוהגים לקרוא את מזמורי ההלל בניגון ובנעימה, מתוך שמחה והודאה לה' על כל הטוב שעשה עימנו!

המשירים ללמוד גם בחופש

הפרק היומי ברמב"ם היומי:

הלכות פרה אדומה י"ג

מגילת אנטיוכוס

וַיִּטַב הַדָּבָר בְּעֵינַי אַנְטִיּוֹכֹס הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח סִפְרִים לְכָל־מְדִינוֹת מְלֻכּוֹתָו וַיָּבֹאוּ שָׂרֵי כָל־הָעַמִּים וְהַמְּמֻלְכּוֹת וְגַם פְּלִים מְלַבָּשִׁים שְׂרִיזִינִים עִמָּהֶם בָּאוּ: שְׁנֵית קָם בְּגָרִיס הָרָשָׁע וַיָּבֹא לִירוּשָׁלַיִם בְּקַע הַחוּמָה וַיִּנְתַּק הַמָּבֹוא וַיִּשְׁבֵּר בַּמִּקְדָּשׁ שְׁלֹש־עֶשְׂרֵה פְּרָצוֹת וְגַם מִן־הָאֲבָנִים שֶׁבַר עַד־אֲשֶׁר הָיוּ כְּעֵפֶר וַיַּחֲשׂוּב בְּלִבּוֹ וַיֹּאמֶר הַפַּעַם הַזֹּאת לֹא יוּכְלוּ לִי כִי רַב חִילִי וְעַז יָדִי. וְאֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם לֹא חָשַׁב בּוֹ: וְכִשְׁמוּעַ חֲמֹשֶׁה בְּנֵי מִתְתָיָה קָמוּ וַיָּבֹאוּ לְמַצְפָּה גִלְעָד אֲשֶׁר הָיָה־שָׁם פְּלִיטָה לְבֵית יִשְׂרָאֵל בִּימֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא: צוּם גָּזְרוּ וַיִּשְׁבוּ עַל־הָאֶפֶר לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם: אִזְ נָפַל בְּלִבָּם עֲצָה טוֹבָה יְהוּדָה הַבְּכוֹר שָׁמְעוֹן הַשֵּׁנִי הַשְּׁלִישִׁי יוֹחָנָן הָרְבִיעִי יוֹנָתָן הַחֲמִישִׁי אֶלְעָזָר: וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אֲבִיהֶם וַיְכַן אֶמֶר יְהוּדָה בְּנֵי אֲדָמָה אוֹתָךְ לִיהוּדָה בְּוַיַּעֲקֹב אֲשֶׁר־הָיָה נִמְשָׁל לְאַרְיָה: שָׁמְעוֹן בְּנֵי אֲדָמָה אוֹתָךְ לְשָׁמְעוֹן בְּוַיַּעֲקֹב אֲשֶׁר הָרַג יוֹשְׁבֵי שָׁכֶם: יוֹחָנָן בְּנֵי אֲדָמָה אוֹתָךְ לְאֲבִנָּר בְּוַיַּנְר שׁר צָבָא יִשְׂרָאֵל. יוֹנָתָן בְּנֵי אֲדָמָה אוֹתָךְ לְיוֹנָתָן בְּוַיִּשְׁאוּל אֲשֶׁר הָרַג עִם פְּלִשְׁתִּים: אֶלְעָזָר בְּנֵי אֲדָמָה אוֹתָךְ לְפִינָחַס בְּוַיִּלְעָזָר אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהֵיו וְהַצִּיל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

פיוט/שיר לחנוכה

סרקו את הברקוד
האזנה נעימה

פניני חנוכה

הרב עדין אבן ישראל שטיינזלץ

"כשמדליקים נרות צריך לזכור שנה אחד לא מספיק. אם ביום אחד עשיתי משהו, ביום הבא צריך לעשות כפליים"
(הרב עדין אבן ישראל שטיינזלץ).

ספינג' בן 800

בחג החנוכה יש מנהגים שונים, כמו לשחק בסביבונים ולחלק דמי חנוכה. אבל ללא ספק המנהג הכי נפוץ, שגם מבוגרים אוהבים - זה לאכול סופגניות!

הסופגניות מיוחדות בכך שהם מאכל שמטוגן בשמן, ואנו אוכלים אותן זכר לנס פך השמן. בקרב יוצאי קהילות צפון אפריקה, נהגו להכין "ספינג'", שהוא מאכל דומה לסופגניה, וגם הוא מטוגן בשמן.

לא רבים יודעים, אבל המקור הקדום ביותר למנהג זה מובא בדברי רבי מימון הדיין, אביו של הרמב"ם שחי לפני יותר משמונה מאות שנה (!) שאומר כך: "אין להקל בשום מנהג ואפילו מנהג קל. ויתחייב כל נכון לו עשות משתה ושמחה ומאכל, לפרסם הנס שעשה השם יתברך עמנו באותם הימים. ופשט המנהג לעשות סופגנין, בערבי אלספינג, והם הצפחיות בדבש, ובתרגום: האיסקריטין, והוא מנהג הקדמונים משום שהם קלויים בשמן, זכר לברכתו". רבי מימון מלמד אותנו שאסור לזלזל בשום מנהג, אפילו מה שנראה לנו לא חשוב, כי גם למנהגים שנראים קלים ולא משמעותיים ביהדות - יש מקורות אצל גדולי הדורות.

המשירים ללמוד
גם בחופש

הפרק היומי ברמב"ם היומי:

הלכות פרה אדומה י"ד

מגילת אנטיוכוס

על־זה יצאו חמשה בני־מתתיה ביום הזה וילחמו בעמים ויהרגו בהם הרג רב ויהרג מהם יהודה: באותה שעה כאשר ראו בני מתתיה כי נהרג יהודה שבו ויבאו אל־אביהם: ויאמר להם למה שבתם ויענו ויאמרו על־אשר נהרג אחינו אשר־היה חשוב ככלנו: ויען מתתיה אביהם ויאמר אליהם אני אצא עמכם ואלחם בעמים פן־יאבדו בית ישראל ואתם נבהלתם על־אחיכם: ויצא מתתיה ביום ההוא עם־בניו וילחמו בעמים: ואלהי השמים נתן פליגיבורי העמים בידם ויהרגו בהם הרג רב פלי־אחוזי חרב וכל־מושכי קשת שרי החיל והסגנים לא־נותר בהם שריד ויננסו שאר העמים למדינות הים: ואלעזר היה מתעשק להמית הפילים ויטבע בפרש הפילים וכאשר שבו בקשוהו בין החיים ובין המתים ולא מצאוהו ואחר כן מצאוהו אשר טבע בפרש הפילים: וישמחו בני ישראל כי־נתנו בידהם שונאיהם מהם שרפו באש ומהם דקרו בחרב ומהם תלו על־העץ: ובגריס הרשע המטעה את־עמו שרפו אותו בית ישראל באש:

פיוט/שיר לחנוכה

סרקו את הברקוד
האזנה נעימה

פניני חנוכה

הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל

"מתתיהו...בידו האחת נשא החרב, חרב גבורה...ובידו השנית ובפיו החוצב להבות אש נשא את שלהבת הקדש..."
(הרב עוזיאל, מכמני עוזיאל א, שער ב, פרק ו מאמר ג)

מודים - עד הסוף!

לכל אחד מאיתנו יש כנראה מצווה אחת לפחות שהוא מחבב במיוחד. אך, כמובן שגם אם נעים לנו יותר לקיים מצווה מסויימת - עלינו לזכור שכל מצוות ה' חשובות, ובכולם עלינו להשקיע!

אך פה, במצוות הדלקת נר חנוכה, אומר הרמב"ם כך: "מִצְוַת נֵר חֲנֻכָּה, מִצְוָה חֲבִיבָה הִיא עַד מְאֹד". המצווה של הדלקת נר חנוכה היא מצווה מיוחדת וחשובה מאוד! לכן, אומר הרמב"ם, אפילו עני שאין לו כסף משל עצמו לקנות אוכל, אלא הוא אוכל ממה שאחרים מביאים לו - חייב למכור או להשכיר את בגדיו, כדי שיהיה לו כסף לקנות שמן ונרות - ולקיים בהם את מצוות החג!

עד כדי כך! ומדוע מצווה זו כל כך חשובה? אומר הרמב"ם: "וְצִרְיָן אָדָם לְהִזְהֵר בָּהּ כְּדִי לְהוֹדִיעַ הַנֶּס וּלְהוֹסִיף בְּשִׁבַח הָאֵל וְהוֹדִיָּה לֹו עַל הַנִּסִּים שֶׁעָשָׂה". כל אחד מאיתנו, אומר הרמב"ם, צריך להקפיד מאוד על קיום המצווה - כדי לפרסם את הנס שעשה ה' עימנו ולהודות לו על כך!

מהלכה זו אנו לומדים עד כמה חשוב להודות לה' ולפרסם את הטובות שעשה עימנו, כי אפילו עני מרוד חייב לעשות כל מה שיכול כדי לקיים אותה!

המשיכים ללמוד גם בחופש

הפרק היומי ברמב"ם היומי:

הלכות פרה אדומה ט"ו

מגילת אנטיוכוס

וְאִזְ אַנְטִיּוֹכֹס הַמֶּלֶךְ כַּאֲשֶׁר שָׁמַע אֲשֶׁר נִהְרְגוּ בְּגָרִים הַרְשָׁע וְכַל־שָׂרֵי הַחֵיל אֲשֶׁר עִמּוֹ נִכְנָס בְּסַפְיָנָה וַיִּנְסֵם לְמִדְּיָנוֹת הַיָּם וַיְהִי כָּל־מִקְוֹם אֲשֶׁר הָיָה בָּא שָׂמָּה מוֹרְדִים בּוֹ וְקוֹרָאִים אוֹתוֹ הַבּוֹרָחַ: אַחֲרֵי כֵן בָּאוּ בְּנֵי חֲשִׁמוֹנִי לְבֵית הַמֶּקְדָּשׁ וַיִּבְנוּ הַשְּׁעָרִים הַנִּשְׁפָּרִים וַיִּסְגְּרוּ הַפְּרָצוֹת וַיִּטְהֲרוּ אֶת־הַעֲזָרָה מִן הַהֲרוּגִים וּמִן הַטְּמְאוֹת: וַיִּבְקְשׂוּ שָׁמֹן זֵית זָךְ לְהַדְלִיק הַמְּנוֹרָה וְלֹא מִצְאוּ כִּי־אִם צְלוֹחִית אַחַת אֲשֶׁר הִיְתָה חֲתוּמָה בְּטִבְעַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּדְעוּ כִּי הִיְתָה טְהוֹר וְהָיָה בָּהּ כְּשִׁיעוֹר הַדְּלָקָת יוֹם אֶחָד: וְאֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר שָׁפַן שָׁמוֹ שֶׁם נָתַן בְּרָכָה וְהַדְלִיקוּ מִמֶּנָּה שְׁמוֹנֶה יָמִים: עַל־כֵּן קִיְּמוּ בְּנֵי חֲשִׁמוֹנִי קִיּוּם וַחֲזָקוּ אֶסֶר וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּהֶם כַּאֲחֵד לַעֲשׂוֹת שְׁמוֹנֶה יָמִים הָאֵלֶּה יָמֵי מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה כִּימֵי מוֹעֲדִים הַכְּתוּבִים בַּתּוֹרָה וּלְהַדְלִיק בָּהֶם גְּרוֹת לְהוֹדִיעַ אֲשֶׁר עָשָׂה לָהֶם אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם נְצוּחִים: וּבָהֶם אֵין לְסִפּוֹד וְלֹא לְגִזּוֹר צוּם וְתַעֲנִית זוֹלָתִי אֲשֶׁר מִקְבֵּל עָלָיו מִלִּפְנֵי זֶה וַיִּתְפַּלֵּל לִפְנֵי אֱלֹהָיו: (אֵךְ חֲשִׁמוֹנִאי וּבְנָיו וְאֶחָיִים לֹא־נִזְרוּ בָּהֶם לְבַטֵּל עֲבוֹדַת מְלֹאכָה.) (וּמִן־הַעַת הַיָּהִיא לֹא־הָיָה שֶׁם לְמַלְכוּת יוֹן: וַיִּקְבְּלוּ הַמְּלָכוֹת בְּנֵי חֲשִׁמוֹנִאי וּבְנֵי בְּנֵיהֶם מִהַעַת הַזֹּאת עַד־חֲרָפֹן בֵּית הָאֱלֹהִים מֵאֵתִים וְשֵׁשׁ שָׁנִים:) (עַל־כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִהַיּוֹם הַהוּא בְּכָל־גְּלוּתָם שׁוֹמְרִים הַיָּמִים הָאֵלֶּה וְקוֹרָאִים לָהֶם יָמֵי מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה מִחֲמִשָּׁה וְעֲשָׂרִים לַחֲדָשׁ כִּסְלוֹ שְׁמוֹנֶה יָמִים: מִן־הַעַת הַיָּהִיא וְעַד־הַעוֹלָם לֹא יִסּוּרוּ מֵהֶם אֲשֶׁר הָיוּ בְּבֵית מִקְדָּשָׁם הַכְּהֻנִּים וְהַלּוּיִם וְחַכְמֵיהֶם אֲשֶׁר קִיְּמוּ עֲלֵיהֶם וְעַל־בְּנֵי בְּנֵיהֶם עַד־עוֹלָם:) (הַאֵל אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּהֶם נֹס וּפְלֹא, הוּא יַעֲשֶׂה לָנוּ נֹסִים וּנְפִלְאוֹת, וַיִּקְוִים בְּנוֹ מִקְרָא שְׁכָתוּב "כִּימֵי צֹאתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נְפִלְאוֹת".)

פיוט/שיר לחנוכה

סרקו את הברקוד
האזנה נעימה

פניני חנוכה

הרב חיים דרוקמן

"אין טעם לצעוק ולהכות צללים,
אלא רק להאירם"
(הרב חיים דרוקמן)

זמן לומר (ולעשות) - "שלום"!

ראינו אתמול שהדלקת נר חנוכה היא מצוה חביבה כל כך, עד שאפילו עני מרוד חייב לעשות מה שיכול - כולל השכרת או מכירת בגדו - כדי לקיים מצווה זו.

תתארו לכם שעני הצליח להשיג סוף סוף כסף להדלקת נר חנוכה - אך מדובר ביום שישי. ביום שישי צריך הרי להדליק נרות שבת - ואין לעני כסף גם להדליק נר חנוכה וגם לנרות שבת. מה יעשה במצב כזה? אפשר לחשוב - בעקבות מה שלמדנו אתמול - שבוודאי צריך להדליק את נר החנוכה, גם אם זה במקום נרות השבת!

אבל אומר הרמב"ם כך: "הִיָּה לְפָנָיו נֵר בֵּיתוֹ וְנֵר חֲנֻכָּה... נֵר בֵּיתוֹ קוֹדֵם, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא בֵּיתוֹ...". נר ביתו הוא נר שבת, ואומר הרמב"ם שלהדליק נרות שבת יותר חשוב מלהדליק נרות חנוכה! מדוע?

בעבר, לא היה חשמל, ונרות השבת היו משמשים כתאורה לסעודת השבת. אדם שלא ידליק נרות שבת - יאכל בחושך. ולאכול בחושך - "מזמין" תקלות ועלול לגרום למריבות בתוך הבית. לכן, משום שלום הבית, נר שבת קודם, וצריך להדליק אותו במקום נר החנוכה. עד כדי כך חשוב השלום, שלמרות חביבות מצוות נר חנוכה - הוא קודם!

הרמב"ם ממשיך ומסיים את הלכות חנוכה במעלת השלום: "גְּדוֹל הַשְּׁלוֹם, שֶׁכָּל הַתּוֹרָה נִתְּנָה לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "דְּרִכָּהּ דְּרִכֵּי נֵעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם" (משלי ג', י"ז). עד כדי כך חשוב השלום, שמטרת נתינת התורה - היא בכדי לעשות שלום בעולם!

המשיכים ללמוד גם בחופש

הפרק היומי ברמב"ם היומי:

הלכות טומאת צרעת א'

הדלקת נרות חנכה

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, ברחילו ורחימו, ורחימו ורחילו, ליחדא שם אות יו"ד אות ה"א באות וא"ו אות ה"א, ביחודא שלים בשם בלתישראל. הנה אנחנו באים לקיים מצות הדלקת נרות חנכה כמו שתקנו לנו רבותינו וזכרונם לברכה, עם כל המצות הכלולות בה, לתקן את שרשה במקום עליון, לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו, ויעלה לפנינו יתברך באלו פנינו בכל הפונות הראויות לכן במצוה זו. ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה ידינו בוננה עלינו, ומעשה ידינו בוננהו.

**ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו
במצותיו, וצונו להדליק נר (של) חנכה:**

**ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, שעשה נסים
לאבותינו בימים ההם בזמן הזה:**

בליל ראשון מברך גם ברכה זו:

**ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו
והגיענו לזמן הזה:**

(אחר שידליק נר אחד יאמר:)

הנרות הללו אנחנו מדליקין – על הנסים, ועל התשועות, ועל הנפלאות,
שעשית לאבותינו על ידי בהינד הקדושים. וכל שמונת ימי חנכה הנרות
הללו קדש, ואין לנו רשות להשתמש בהם, אלא לראותם בלבד כדי
להודות לשמך על נסיד ונפלאותיך וישועותיך:

מזמור שיר-תנפת הבית לדוד: ארומקד יהוה כי דליתני ולא-שמחת איבי לי: יהוה אלהי שועתי
אלדי ותתפאני: יהוה העלית מן-שאל נפשי חיותני מירדי-בור: זמרו: ליהוה חסדיו והודו: לזכר
קדשו: כי רגע | באפו חיים פרענונו בערב ולכן כבי ולבקר רעה: ואני אמרתי בשלוי בל-אמוט לעולם:
יהוה ברצונך העמדתה להררי עז הסתרת פניך הייתי נבחל: אלדי יהוה אקרא ואל-ארני אתה-תקן: מה-
בצע בדמי ברתני אל-שחת היודך עפר תגיד אמתך: שמע יהוה ותנני יהוה היה עזר לי: הפכת מספדי
למחול לי פתחת שקי ותאזני שמחתי: למען | זמרה כבוד ולא ידם יהוה אלהי לעולם אודך: